

Richtlijn Het Activerende Directe Instructie Model

Omschrijving	Intern document die uitleg geeft over het activerende directe instructiemodel.
Verwijzing naar	Vaardigheidsmeter
Doelgroep	Betrokken teamleden, IB en directie
Opsteller	Directie De Drift
Datum vaststelling	April 2013
Datum bijstelling	01-10-2013

Vooraf

De groepsleerkrachten van De Drift geven alle instructielessen volgens het activerende directe instructiemodel. Een model dat instructie effectiever maakt. Het is gebaseerd op het directe instructiemodel, maar geeft meer aandacht aan het activeren van de leerlingen.

Instructie volgens het ADIM

De leerprestaties van kinderen worden vooral beïnvloed door een goede instructie door de leerkracht. Het is belangrijk dat de kinderen hierbij actief betrokken worden. Enerzijds moet de leerkracht de kinderen structuur bieden, anderzijds moeten de kinderen geactiveerd worden tot het nemen van eigen initiatieven.

Niet alle leerlingen hebben dezelfde instructie nodig, veel klassikale instructies zijn niet effectief. Plusleerlingen hebben die niet altijd nodig, terwijl het voor risicoleerlingen niet zinvol is, om een lange instructie met meerdere facetten in één keer aangeboden te krijgen. Van klassikale instructies profiteert heel vaak alleen de middengroep!

Een gedifferentieerde instructie verloopt volgens een vast stramien:

Begin altijd met een terugblik op de voorafgaande leerstof in relatie met het nieuwe onderwerp. Daaraan gekoppeld wordt het lesdoel van de nieuwe les gegeven: "In deze les gaan we leren hoe...". Hierbij kan een kort voorbeeld worden gegeven. Daarna kijken de leerlingen zelf naar de opdracht(en) die gemaakt moet(en) worden. Wie denkt de opdracht probleemloos te kunnen uitvoeren, mag direct beginnen. Dan volgt een (beknopte) instructie op onderdelen. Hierbij kunnen fasen uit het hieronder beschreven activerende directe-instructiemodel worden toegepast. Vervolgens gaat de groep aan het werk, terwijl de risicoleerlingen plaatsnemen aan de instructietafel en daar verlengde instructie krijgen. Het gehanteerde model hierbij is het activerende directe-instructiemodel. Na afloop van de opdracht wordt met de hele klas fase 6 en 7 (evaluatie/terug- en vooruitblik) van het activerende directe instructiemodel doorgenomen.

Wat weten we al?

Wat leren we vandaag en waarom?

Uitleg - Samen inoefenen!

Zelfstandig aan de slag!

Wat hebben we geleerd?

Hoe ging dat?

Directe instructie gecombineerd met zelfstandig werken

Het Directe instructiemodel biedt ons de mogelijkheid te differentiëren naar niveau. De dagelijkse terugblik dient voor de snelle leerlingen als een oriëntatie op de stof om vast te stellen of ze de stof begrijpen. Voor de doorsnee leerlingen betekent de dagelijkse terugblik een reflectief moment t.a.v. wat reeds behandeld is. De zorgleerlingen kunnen ook meedoen aan de dagelijkse terugblik of tijdelijk werken aan een opdracht op het eigen niveau.

In de presentatiefase krijgen de snelle leerlingen een korte instructie van wat gemaakt moet worden. Voor de doorsnee leerlingen en eventueel voor de zorgleerlingen vindt een korte presentatie van de lesdoelen plaats.

In de fase van de begeleide oefening wordt de te behandelen stof geoefend onder begeleiding van de leerkracht. Hier kunnen de leerlingen naast het individueel uitvoeren van opdrachten ook samenwerken.

De periodieke terugblik aan het einde van de les is voor alle leerlingen.

In een schema ziet het model er zo uit:

ACTIVEREN	Terugblik	FEEDBACK
	Oriëntatie	
	Uitleg	
	Begeleide inoefening	
	Zelfstandige verwerking	
	Evaluatie	
	Terug- en vooruitblik	

In dit instructiemodel kunnen twee vormen van differentiatie worden toegepast: differentiatie in uitleg en differentiatie in lesstof. Onder differentiatie in uitleg verstaan we dat leerlingen die dat nodig hebben een groepsinstructie krijgen (uitleg en begeleide inoefening), maar ook dat een gedeelte van de kinderen of een individueel kind nog een extra instructie krijgt (extra uitleg en begeleide inoefening). Ook zal in de uitlegfase afstemming worden gezocht door middel van vragen, feedback en beloning.

Differentiatie in lesstof betekent dat niet alle leerlingen dezelfde of evenveel lesstof aangeboden krijgen.

De opzet van de les volgens het directe-instructiemodel (en differentiëren in instructie en lesstof) ziet er globaal als volgt uit:

HET ACTIVERENDE DIRECTE-INSTRUCTIEMODEL		
Tijdsplanning	Groep	Fase-indeling
0–20 min	Hele groep* *Een deel van de leerlingen zal al direct na de fase van de oriëntatie en het lesdoel aan het werk kunnen.	• Terugblik • Oriëntatie en lesdoel • Uitleg • Begeleid inoefenen
20–40 min	Differentiatie in instructie 1. Extra uitleg en begeleid inoefenen (subgroepinstructie en individuele instructie) 2. Zelfstandige verwerking (basisstof) Differentiatie in lesstof Zelfstandige verwerking (basisstof + eventueel herhalingsstof + eventueel verrijkingsstof)	• Extra uitleg en begeleid inoefenen • Zelfstandige verwerking
40–45 min	Hele groep	• Evaluatie • Terug- en vooruitblik

Bij activerende directe instructie doorlopen de leerkracht en de leerling samen op een interactieve manier de stappen in de onderwijsleersituatie. Dit model is gestructureerd opgebouwd in zeven fasen:

Fase 1. Terugblik

- Bespreek het voorgaande werk
- Haal de benodigde voorkennis op en vat deze samen
- Laat de leerlingen in tweetallen of groepjes hun voorkennis activeren
- Stel, als het nodig is, de voorkennis opnieuw aan de orde

Fase 2. Oriëntatie

- Presenteer het onderwerp van de les
- Relateer de les aan voorgaande en komende lessen
- Relateer de les aan betekenisvolle situaties
- Bespreek het belang van de lesstof
- Geef een lesoverzicht
- Stel leerdoelen

Fase 3. Uitleg

- Onderwijs in kleine stappen
- Gebruik heldere taal
- Geef concrete voorbeelden
- Laat leerlingen voorbeelden bedenken
- Maak gebruik van materialen en stappenplannen
- Doe een vaardigheid hardop denkend voor (modelleren)
- Speel vragen van de leerlingen terug naar de groep
- Ga na of leerlingen de stof begrijpen
- Vermijd uitweidingen
- Vergroot stapsgewijs de moeilijkheidsgraad
- Geef een samenvatting aan het eind van de uitlegfase

Fase 4. Begeleide inoefening

- Laat leerlingen onder begeleiding oefenen
- Geef korte en duidelijke opdrachten
- Stel veel vragen
- Laat de leerlingen aangeven hoe ze aan het antwoord gekomen zijn
- Zorg ervoor dat leerlingen betrokken blijven
- Ga door met oefenen tot de leerlingen de stof beheersen
- Stimuleer leerlingen om zelf op zoek te gaan naar oplossingen
- Maak gebruik van materialen en stappenplannen
- Zorg voor een geleidelijke toename van moeilijkheidsgraad

- Verminder geleidelijk de ondersteuning
- Laat de leerlingen in tweetallen of groepjes oefenen

Fase 5. Zelfstandige verwerking

- Zorg ervoor dat de leerlingen onmiddellijk (kunnen) beginnen
- Zorg ervoor dat de inhoud gelijk is aan de voorafgaande lesfase
- Laat de leerlingen weten dat hun werk nagekeken wordt
- Stimuleer de leerlingen om zelf op zoek te gaan naar oplossingen
- Vergroot de toepassingsmogelijkheden
- Laat de leerlingen in tweetallen of groepjes werken
- Geef extra verwerkingsstof aan goed presterende leerlingen
- Geef extra instructie aan de zwak presterende leerlingen

Fase 6. Evaluatie

- Laat de leerlingen onder woorden brengen wat goed ging, wat niet goed ging en wat ze de volgende keer anders gaan doen
- Controleer of en hoe het lesdoel is bereikt
- Laat de leerlingen in tweetallen of groepjes het leerproces evalueren

Fase 7. Terug- en vooruitblik

- Plaats de les in de context van een lessenreeks
- Geef aan waar de volgende les over zal gaan

Fase 1-7. Feedback

- Geef vaak en regelmatig feedback
- Corrigeer fouten onmiddellijk
- Geef procesfeedback

De hoofdonderdelen van de les zijn de instructie, het begeleide inoefenen en de zelfstandige verwerking. Hieronder volgen per hoofdonderdeel enkele tips.

Tips bij de instructie

- Leer één oplossingsstrategie aan. Dit voorkomt verwarring.
- Gebruik heldere taal en concrete voorbeelden.
- Laat de leerlingen voorbeelden bedenken. Beperk de tijd hiervoor wel.
- Doe vaardigheden voor (modelleren).
- Speel vragen van de leerlingen terug naar de groep.
- Controleer of de leerlingen de stof begrijpen.
- Zorg voor een stapsgewijze toename van de moeilijkheidsgraad.
- Differentieer in de **vraagstelling**.
- Vat de uitleg aan het einde kort samen.

Tips bij de begeleide inoefening

- Stel veel vragen.
- Laat leerlingen de instructie herhalen en verwoorden.
- Zorg voor een stapsgewijze toename van de moeilijkheidsgraad.
- Verminder de ondersteuning geleidelijk.
- Oefen door tot de leerlingen de stof beheersen.

Tips bij de zelfstandige verwerking

- Zorg ervoor dat de leerlingen gelijk kunnen starten.
- Laat de leerlingen weten dat hun werk nagekeken wordt.
- Houdt een vaste loopronde aan.
- Zorg voor convergente differentiatie.

NOOT: Alle fasen van het activerende directe instructiemodel zijn indicatoren van de VHM (zie richtlijn VHM).

LESVOORBEREIDING VOLGENS HET MODEL ACTIVERENDE DIRECTE INSTRUCTIE

Leerkracht:	Groep:	Datum:
--------------------	---------------	---------------

Persoonlijke aandachtspunten:

Beginsituatie:

Lesdoelen:

Didactische werkvormen:

Speel-/leeractiviteiten:

Speel-/leermiddelen:

Evaluatie:

ORGANISATIE

Vooraf:

Tijdens:

Na afloop:

NAUWKEURIGE BESCHRIJVING VAN DE LES	Tijd
1. Oriëntatie : Eindtijd: Persoonlijke aandachtspunten leerlingen: Onderwerp: Lesoverzicht: Minimum lesdoel gehele groep Extra lesdoel:	
2. Terugblik: Voorgaande les: Benodigde voorkennis:	
3. Instructie: Concrete instructie, oplossingsstrategie, stappenplan:	
4. Begeleid inoefenen: Oefenstof, opdrachten:	
5. Zelfstandige verwerking : Startronde lopen Zwak presterende leerlingen: Goed presterende leerlingen:	
6. Evaluatie: Lesdoel: Proces: hoe heb je gewerkt? Aandachtspunten individuele leerlingen:	
7. Terug- en vooruitblik: Context in de lessenreeks: Onderwerp en leerdoel volgende les:	